

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
POWIATU KOLBUSZOWSKIEGO
NA LATA 2013 -2017

Spis treści

I. Wprowadzenie	3
II. Podstawa prawna opracowania	5
1. <i>Cele programu opieki nad zabytkami w świetle ustawy o ochronie zabytków</i>	5
III. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego w świetle ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	6
IV. Zadania samorządu z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego	8
V. Opieka nad zabytkami w świetle dokumentów strategicznych	9
1. <i>Narodowa Strategia Rozwoju Kultury w latach 2004 - 2013</i>	9
2. <i>Narodowy Program Kultury: „Ochrona Dziedzictwa Kulturowego” na lata 2004-2013</i>	10
3. <i>Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego</i>	11
4. <i>Zgodność Powiatowego programu opieki nad zabytkami z Wojewódzkim Programem Opieki nad Zabytkami</i>	12
5. <i>Relacje Powiatowego Programu Opieki nad zabytkami z gminnymi programami opieki nad zabytkami</i>	13
6. <i>Zgodność programu opieki nad zabytkami z dokumentami powiatowymi</i>	14
VI. Wykaz zabytków wpisanych do rejestru, znajdujących się na terenie Powiatu Kolbuszowskiego	16
VII. Analiza SWOT	19
VIII. Cele i zadania Programu Opieki nad Zabytkami Kolbuszowskiego na lata 2013-2017	21
IX. Wdrażanie Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami	24
1. <i>Instrumenty prawne, instytucjonalne i finansowe</i>	24
2. <i>Monitoring działania Programu</i>	25

I. Wprowadzenie.

Przedmiotem Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami jest dziedzictwo kulturowe znajdujące się w granicach administracyjnych Powiatu Kolbuszowskiego, natomiast celem jest stworzenie strategii ochrony zabytków środkami optymalnymi i dostępnymi przez powiat, zarówno prawnymi jak i finansowymi (przeznaczenie części budżetu powiatu na ochronę zabytków).

Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2013-2017 został opracowany celem realizacji przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003 r. nr. 162, poz. 1568 z późn. zm.). Ustawa wprowadza obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami zarówno na szczeblu wojewódzkim, powiatowym jak i gminnym.

Powiatowy program opieki nad zabytkami jest dokumentem polityki administracyjnej w zakresie podejmowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Stanowi podwalinę współpracy między samorządem powiatowym, samorządami gminnymi, właścicielami zabytków i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Współpraca ta ma na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń. Kierunek podejmowanych przez powiat działań określa powiatowy program opieki nad zabytkami. Wskazuje działania zmierzające do poprawy stanu zachowania materialnego dziedzictwa kulturowego w oparciu o zasoby i walory powiatu.

Dziedzictwo kulturowe stanowi o indywidualności krajobrazu i tożsamości regionalnej, ale też o atrakcyjności ekonomicznej regionu. Procesy rozwojowe zachodzące powinny przy zapewnieniu warunków trwania i wzbogacania materialnego dziedzictwa kulturowego. Zabytki mogą skupiać inicjatywy lokalne, generować rozwój ekonomiczny i społeczny oraz przyczynić się do podniesienia walorów turystycznych regionu. Zabytki są dobrem nie tylko ogólnonarodowym, ale przede wszystkim regionalnym, są znakami tożsamości społeczeństwa lokalnego, a właściwie docenione i wykorzystane mogą przyczynić się do promocji miejscowości i regionu. Świadomość potrzeby ratowania i ochrony zabytków, dbanie o należyty stan ich zachowania jest coraz powszechniejsza wśród mieszkańców powiatu. Rewitalizacja poszczególnych obiektów, jak również całych zespołów zabudowy jest szansą na ich uratowanie. Zabytki, ślady działalności ludzkiej są niezastąpionym źródłem informacji o życiu i działaniach naszych przodków oraz o historycznym rozwoju twórczości artystycznej i technicznej, mogą też być podstawą kreowania dobrego wizerunku powiatu.

Zabytki są zasobami nieodwracalnymi decydującymi o tożsamości miejsca. Tak więc stworzenie programu opieki nad zabytkami jest nie tylko koniecznością przewidzianą ustawą, ale przede wszystkim potrzebą społeczną. Jest również ważnym czynnikiem w upowszechnianiu wiedzy o zabytkach oraz we wspieraniu właścicieli w aktywnym dbaniu o ich dobrą kondycję.

Miejsce nigdy nie będzie atrakcyjne dla turysty, jeżeli jego zabytki będą zaniedbane, niewłaściwie promowane czy eksponowane. To urok zadbanych zabytków, ulicznych zaułków i parków tworzy niepowtarzalny charakter danego miejsca, do którego z chęcią powraca turysta. Kultura i tradycja naszego regionu, malownicze położenie geograficzne oraz zabytki tworzą niepowtarzalny produkt turystyczny, który jest znaczącym elementem rozwoju powiatu.

Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2013-2017 jest dokumentem stanowiącym podstawę do kreowania i realizowania działań podejmowanych przez powiat w celu ochrony zabytków znajdujących na jego terenie oraz do podejmowania zadań finansowych w tym zakresie. Dbłość o spuściznę kulturową, o należyty stan i atrakcyjny wygląd zabytków jest obywatelskim obowiązkiem i potrzebą społeczną. Państwo realizuje swoje obowiązki względem zabytków między innymi za pośrednictwem organów samorządowych różnego szczebla. W tym względzie władzom powiatu przypisana została istotna rola w kreowaniu ochrony dziedzictwa kulturowego na administrowanym terenie.

Podstawą merytoryczną programu jest sprecyzowanie przedmiotu działania, czyli wyspecyfikowanie najwartościowszych dla powiatu obiektów o wartościach architektonicznych, stylistycznych, historycznych i kulturowych, ze szczególnym uwzględnieniem walorów regionalnych czyli właściwa identyfikacja krajobrazu kulturowego. Właściwe określenie zasobów zabytkowych, wskazanie obiektów o unikalnych cechach stylistycznych i wysokich wartościach architektonicznych, a także świadczących o specyfice regionalnego budownictwa i lokalnej tożsamości kulturowej jest warunkiem koniecznym i niezbędnym w formowaniu priorytetów i programów w zakresie ochrony dóbr kultury.

Formułując Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2013-2017 przyjęto zadania należące z mocy ustawy do obowiązków powiatu, m.in. opieki nad zabytkami, do których powiat kolbuszowski posiada tytuł prawny oraz zarysowano ogólną politykę powiatu w dziedzinie opieki nad zabytkami, nie naruszając przy tym kompetencji poszczególnych gmin i praw właścicieli.

II. Podstawa prawna opracowania.

Podstawą prawną niniejszego opracowania jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.).

Ustawa wprowadza obowiązek sporządzania krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz przez samorządy odpowiednio: wojewódzkiego, powiatowego oraz gminnego programu opieki nad zabytkami.

Zgodnie z art. 87 ww. ustawy powiatowy program opieki nad zabytkami sporządza się na okres 4 lat. Powiatowy program opieki nad zabytkami podlega uchwaleniu przez Radę Powiatu po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemysłu (Delegatura w Rzeszowie). Program ogłoszony jest w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

1. Cele programu opieki nad zabytkami w świetle ustawy o ochronie zabytków

Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2013-2017 ma na celu:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Program opieki nad zabytkami jest dokumentem o charakterze uzupełniającym. Ma on określać stan do którego należy dążyć w zakresie opieki nad zabytkami, wskazywać konieczne do wykonania zadania i sugerować sposoby ich realizacji.

Rozporządzenia regulujące kwestie opieki nad zabytkami.

1. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. Nr 30, poz. 259);
2. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami” (Dz. U. Nr 124, poz. 1304 z późn. zm.);
3. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011r. w sprawie prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych (Dz. U. Nr 165, poz. 987);
4. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowej (Dz. U. Nr 212, poz. 2153);
5. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. Nr 112, poz. 940 z późn. zm.);

III. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego w świetle ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Podstawą prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce jest Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z 2003 r. z późn. zm.) regulująca w sposób całościowy pojęcia zabytku, ochrony i opieki nad zabytkami, form ochrony, kompetencje organów ochrony zabytków, w tym administracji rządowej i samorządowej, formy finansowania opieki nad zabytkami, ich ewidencjonowania itp. Obowiązująca Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadziła pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami. Zabytek jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące

świadeł minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytki podzielono na 3 grupy.

Pierwszą grupą są zabytki nieruchome - do których zaliczają się krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, a zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Drugą grupę stanowią zabytki ruchome: - dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty, militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i orderzy, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne.

Trzecią grupą są zabytki archeologiczne - pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać także nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Organami ochrony zabytków są:

- Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie wykonuje Generalny Konserwator Zabytków,
- Wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie wykonuje Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Wojewoda, na wniosek Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, może powierzyć w drodze porozumienia wykonywanie części kompetencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków gminom i powiatom, z wyjątkiem prowadzenia rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Ochrona zabytków polega na podejmowaniu przez administrację publiczną działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,

zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Formami ochrony są wpis do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku krajobrazowego, ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

IV. Zadania samorządu z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na powiat obowiązek sporządzenia powiatowego programu opieki nad zabytkami. Program opieki przyjmuje Rada Powiatu po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Następnie dokument ten jest ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Z realizacji tegoż programu zarząd powiatu sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie powiatu. Co cztery lata program ten powinien być aktualizowany.

Zadaniem własnym jednostki samorządu terytorialnego jest sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada.

Zadaniem Starosty jest ustanawianie, na wniosek Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, społecznego opiekuna zabytków.

Starosta, w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący o tym, iż zabytek ten podlega ochronie.

Ponadto zadania powiatu z zakresu kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wpisane są w ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn. Dz. U. z 2001, Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.) w art. 4 ust. 1 pkt 7.

V. Opieka nad zabytkami w świetle dokumentów strategicznych.

1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury w latach 2004 - 2013.

Narodowy program kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” na lata 2004 - 2013 jest elementem opracowanej w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego Narodowej Strategii rozwoju kultury na lata 2004 -2013. Określa on politykę rządu wobec zabytków i dziedzictwa kulturowego do 2013 roku. Misją Narodowej Strategii Rozwoju Kultury jest zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów.

Formułując zadania powiatu w zakresie ochrony dóbr kultury musimy realizować powyższy cel. Tezy Narodowej Strategii zakładają zwiększenie poziomu aktywności na szczeblu regionalnym w sferze kultury. Dotyczy to umiejętnego wkomponowania zadań z obszarów kultury w plan rozwojowy regionu, przy założeniu, iż rozwój kultury wspiera poprawę jakości potencjału regionu w dziedzinie kapitału intelektualnego oraz kapitału społecznego. Przygotowanie regionów (władz samorządowych i partnerów społecznych oraz instytucjonalnych) do tej aktywności jest ważne dla pozyskiwania funduszy Unii Europejskiej.

W założeniach Państwo Polskie powinno być partnerem dla jednostek samorządu terytorialnego i wspólnie z nimi kształtować kulturę w regionach. Do tego celu niezbędne jest zinstytucjonalizowanie platformy współpracy pomiędzy państwem a samorządami, a także w większym stopniu wykorzystanie możliwości tworzenia i prowadzenia wspólnych instytucji i wspólnych inwestycji w sferze kultury. Samorządy terytorialne powinny zyskać większą motywację w kształtowaniu instytucjonalnego zaplecza dla rozwoju kultury, w tym do wypełniania założonych w lokalnych strategiach rozwoju celów w sferze kultury, a rola państwa powinna sprowadzać się do badań naukowych i monitorowania tej sfery oraz do skutecznego zapobiegania sytuacjom kryzysowym. Jednocześnie Minister Kultury powinien posiadać odpowiednie środki na sprawowanie mecenatu nad działalnością instytucji kultury oraz instrumenty o charakterze motywującym, za pomocą których możliwa będzie realizacja polityki kulturalnej państwa w regionach. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury wskazuje bardzo ważną przemianę w kształtowaniu podejścia do sposobów ochrony dziedzictwa kulturowego.

Współczesna ochrona zabytków powinna skupiać się na aktywnym działaniu ze względu na rosnące znaczenie powiązania kultury z rozwojem gospodarczym i dochodami regionów. Elementy naszej spuścizny kulturowej powinny zostać wykorzystane dla podjęcia działań w kształtowaniu zintegrowanych produktów turystycznych.

Strategicznymi obszarami w okresie programowania 2004-2013 są m.in. ochrona dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie ochrona i rewaloryzacja zabytków. Rolą Ministra Kultury oraz jednostek samorządu terytorialnego jest motywowanie społeczności do partycypacji w funkcjonowaniu sfery kultury, w tym do dobrowolnego udziału w finansowaniu instytucji i wydarzeń kulturalnych oraz twórców za pomocą stworzonych narzędzi podatkowych.

W tym celu Minister Kultury i samorządy powinny rozszerzyć obowiązki odpowiednich komórek swoich urzędów w zakresie promocji społecznej odpowiedzialności obywateli za kulturę (wspólne kampanie promocyjne, powstawanie społecznych paneli eksperckich i ciał doradczych związanych z możliwością pozyskania dodatkowych funduszy na kulturę w regionach).

W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej w równym stopniu zadaniem Ministra Kultury, jednostek samorządu terytorialnego i instytucji kultury staje się pozyskanie środków na kulturę z funduszy strukturalnych oraz innych środków Unii Europejskiej. W tym celu Minister Kultury i samorządy powinny zapewnić odpowiednie środki na wkład własny do projektów realizowanych w sferze kultury.

Celem częściowym w Narodowej Strategii Rozwoju Kultury jest m.in. zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków. Jednostki samorządu terytorialnego zostały określone jako partnerzy w finansowaniu wdrażania Narodowej Strategii Kultury.

2. Narodowy Program Kultury: „Ochrona Dziedzictwa Kulturowego” na lata 2004-2013.

Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w latach 2004 - 2013 w sferze spuścizny kulturowej Polski, stworzonym przez zespół ekspertów przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Jego celem jest poprawa stanu i dostępności zabytków poprzez:

- a) tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- b) kompleksową rewaloryzację zabytków i ich adaptację na cele społeczne,

- c) zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,
- d) tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- e) promocję polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą,
- f) wzmocnienie zasobów ludzkich w sferze ochrony zabytków,
- g) podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej dziedzictwa kulturowego,
- h) zabezpieczenie zabytków i archiwaliów przed nielegalnym wywozem za granicę.

Narodowy Program Kultury wskazuje możliwości finansowania ochrony dziedzictwa kulturowego ze środków publicznych: z budżetu Ministra Kultury, jednostek samorządu terytorialnego oraz funduszy strukturalnych, np.: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego - jego możliwości dla sektora kultury dotyczą przede wszystkim tworzenia, modernizacji i rozwoju infrastruktury w tym obszarze, w tym rewaloryzacji i adaptacji obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe lub przemysłowe. Odnosi się to przede wszystkim do tworzenia centrów kulturalnych, traktowanych jako miejsce spotkań i odgrywających znaczną rolę w wymianie kulturalnej oraz otwarciu się regionu na zewnątrz. Szczególną kategorią w infrastrukturze kulturalnej są zabytki i muzea, które mają potencjał ekonomiczny. Mogą one stanowić atrakcję turystyczną, przyczyniając się do wzrostu zainteresowania regionem zarówno dla turystów, jak i w sposób pośredni dla inwestorów. Kolejną możliwość daje Europejski Fundusz Społeczny ukierunkowany zwłaszcza na procesy dostosowawcze i unowocześnianie polityki zatrudnienia. Możliwości finansowania kultury w tym wypadku polegają na tym, że działalność związaną z poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i produkcją kulturalną może bezpośrednio lub pośrednio przyczyniać się do wzrostu liczby miejsc pracy. Najczęściej projekty kulturalne z tego zakresu są bezpośrednio lub pośrednio związane z promocją danego obszaru, a także ulepszeniem usług związanych z turystyką. Efekty działalności kulturalnej wykraczają jednak daleko poza podniesienie atrakcyjności turystycznej.

3. Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego

Jednym z celów strategicznych jest utrwalanie dziedzictwa kulturowego regionu w celu budowania tożsamości oraz promocji turystycznej Podkarpacia w kraju i za granicą w połączeniu z aktywizacją obywatelską i zawodową społeczności lokalnych. W strategii zapisano m.in. „Województwo Podkarpackie dysponuje krajobrazem kulturowym o wybitnych wartościach estetycznych, skupionym na niewielkiej, stosunkowo dobrze skomunikowanej wewnętrznie przestrzeni. Można, bez zbytej przesady, określić

województwo podkarpackie, jako: park kultury, skansen in situ, wpisany w krajobraz naturalny: parków krajobrazowych, parków narodowych i rezerwatów przyrody. (...) Wyróżniającym województwo potencjałem jest wielowątkowe dziedzictwo kulturowe, wpisane w konteksty religijne i zachowane, częstokroć, w unikalnej formie (np. architektura drewniana) oraz zasoby współczesnej kultury regionu: twórcy, środowiska artystyczne i intelektualne, imprezy, instytucje, organizacje pozarządowe.”

Jednym z priorytetów wymienionych w Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020 jest współpraca na rzecz rozwoju turystyki, ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego. Nieodzownym elementem tego kierunku jest podejmowanie działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, które będą realizowane poprzez m.in:

- zagospodarowanie, popularyzację i promocję obiektów zabytkowych oraz ich wykorzystanie jako miejsc szczególnie atrakcyjnych turystycznie,
- realizację programu ochrony unikatowej drewnianej architektury sakralnej: rzymskokatolickiej, greckokatolickiej i prawosławnej jako obiektów będących dla regionu i pogranicza polsko-słowackoukraińskiego wyznacznikiem tożsamości kulturowej, specyficznym przykładem wielowiekowej linii rozwojowej tradycyjnych świątyń drewnianych, obiektów dokumentujących lokalną tożsamość religijno-kulturową,
- przygotowanie programu ochrony zabytkowych cmentarzy, ze szczególnym uwzględnieniem cmentarzy wojskowych z okresu I wojny światowej oraz kirkutów jako ważnych elementów dziedzictwa kulturowego,
 - ochronę zabytkowego krajobrazu, głównie parków rezydencjonalnych
 - ochronę zabytków ruchomych (wspieranie rozwoju pracowni konserwatorskich w muzeach, unowocześnianie metod gromadzenia, inwentaryzowania i opracowywania zbiorów, wspieranie inwestycji remontowych w celu poprawy bezpieczeństwa zbiorów muzealnych),
- publikowanie materiałów dokumentujących i popularyzujących dziedzictwo i krajobraz kulturowy.

4. Zgodność Powiatowego programu opieki nad zabytkami z Wojewódzkim Programem Opieki nad Zabytkami.

Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie podkarpackim na lata 2010-2013 został sporządzony i przyjęty uchwałą Nr XLIV/845/10 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z 29 maja 2010 r. Tworząc niniejszy, Powiatowy Program Opieki nad

Zabytkami, uwzględniono większość przesłanek merytorycznych i technicznych, zawartych w programie wojewódzkim.

Formułując Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami Województwa Podkarpackiego na lata 2010-2013 założono, że zasoby regionalnego dziedzictwa kulturowego są zasadniczym czynnikiem wpływającym na kształtowanie się tożsamości regionalnej oraz turystyki. Zasoby te określają i wyznaczają w dużym stopniu uwarunkowania rozwoju województwa, stanowiąc obciążenie, ale i będąc szansą rozwoju i promocji.

Przedmiotem programu jest województwo podkarpackie jako region administracyjny oraz miejsce lokalizacji objętych programem zabytków, zasoby dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego.

Głównym celem Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Podkarpackiego na lata 2010-2013 jest dążenie do znaczącej poprawy stanu zachowania i utrzymania obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie województwa, szeroko pojmowanego zasoby dziedzictwa kulturowego oraz zachowania krajobrazu kulturowego.

W ramach Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Podkarpackiego na lata 2010-2013 określono cele cząstkowe:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej,
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem za granicę”.

5. Relacje Powiatowego Programu Opieki nad zabytkami z gminnymi programami opieki nad zabytkami.

Podstawowym materiałem pomocniczym dla utworzenia Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2013–2017 były programy gminne (GPOnZ),

dla których z kolei podstawą, według ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, powinny być Gminne Ewidencje Zabytków (GEZ).

Gminy położone na terenie powiatu kolbuszowskiego posiadają własne programy opieki nad zabytkami. Przy opracowaniu Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2013-2017 korzystano z Gminnych Programów Opieki nad Zabytkami, starając się osiągnąć zgodność i wspólnotę celów programów gminnych z powstającym programem powiatowym, co z kolei powinno zaowocować zintensyfikowaniem i poprawieniem jakości działań, mających na celu poprawę stanu dziedzictwa kulturowego regionu.

W swoich założeniach gminne programy opieki nad zabytkami zakładają realizację celów, które doprowadzą do stworzenia wizerunku danej gminy jako atrakcyjnej kulturowo, przyrodniczo, z potencjałem obszarów do rewitalizacji i obiektów do zagospodarowania.

Programy opieki nad zabytkami opracowane przez gminy znajdujące się na terenie powiatu kolbuszowskiego w większości określają podobne cele. Wśród głównych wyznaczonych przez wszystkie gminy działań należy wymienić:

- dokonanie przeglądu w terenie z udziałem Rady Sołeckiej obiektów zabytkowych i weryfikacja posiadanych wykazów,
 - kwalifikacja obiektów pod kątem stanu estetycznego,
 - wykonanie dokumentacji fotograficznej wszystkich istniejących obiektów,
 - uzupełnienie kart ewidencyjnych obiektów o uzyskane dane merytoryczne i dokumentację fotograficzną,
- rozszerzenie Gminnej Ewidencji Zabytków o obiekty zgłoszone przez mieszkańców Gminy, które spełniają kryteria obiektów zabytkowych,
- pozyskiwanie środków zewnętrznych na odnowę zabytków będących własnością gminy,
- informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków.

6. Zgodność programu opieki nad zabytkami z dokumentami powiatowymi.

Strategia Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2007-2015 została przyjęta Uchwałą Rady Powiatu Kolbuszowskiego Nr XVIII/112/08 w dniu 27 marca 2008 roku. Jednym z celów strategicznych przypisanych w tym dokumencie jest turystyka i rekreacja.

W ramach programu operacyjnego dotyczącego promocji powiatu kolbuszowskiego uwzględniono m.in. następujące zadania:

1. Zbieranie i dystrybucja informacji służącej promocji i rozwojowi dorobku programowego instytucji kultury na terenie Powiatu.

Celem działania jest promocja unikatowych wartości kulturalnych Powiatu (kultura Lasowiaków i Rzeszowiaków), zarówno wewnątrz, jak i w otoczeniu Powiatu (Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej wraz ze Skansenem, Wydział Organizacyjny ds. Promocji i Kultury Powiatu Kolbuszowskiego).

2. Integracja działań promocyjnych samorządów lokalnych powiatu kolbuszowskiego,

3. Opracowanie spójnego programu ochrony zabytków.

Cel wpisuje się w szereg działań mających na celu ochronę dziedzictwa narodowego na terenie Powiatu (opracowanie wykazu obiektów zabytkowych, analiza obiektów pod względem wartości i przygotowanie listy obiektów przeznaczonych do włączenia pod ochronę konserwatorską – powyżej 50 lat, pozyskiwanie środków na ich konserwację.

4. Kształtowanie postaw proturystycznych oraz upowszechnianie wiedzy krajoznawczej o regionie wśród dzieci i młodzieży,

5. Renowacja obiektów zabytkowych na obszarze powiatu kolbuszowskiego. Zadania te pokrywają się z założeniami uwzględnionym w niniejszym dokumencie.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2004-2013 przyjęty Uchwałą Nr XXV/200/04 Rady Powiatu w Kolbuszowej z dnia 22 września 2004 r, nie uwzględnia szczegółowo zadań związanych z realizacją celów dotyczących ochrony zabytków.

Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na uwzględnienie zakładanych w niniejszym programie też w ujętych w dokumentach strategicznych dotyczących powiatu na następne lata.

VI. Wykaz zabytków wpisanych do rejestru, znajdujących się na terenie Powiatu Kolbuszowskiego.

Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Rejestr
1.	Cmolas	Ostrowy Tuszowskie	Kościół parafialny Rzymskokatolicki p.w. Wniebowzięcia NNP w Ostrowach Tuszowskich wraz z nagrobkiem i figurą Matki Bożej oraz najbliższym otoczeniem, stanowiącym wartość Parafii rzymskokatolickiej w Ostrowach Tuszowskich	A-153 UOZ-4-4148/60/2006
2.		Cmolas	Kościół szpitalny, ob. fil p.w. Przemienienia Pańskiego, drewniany, 1646-74, przeniesiony 1993	A-793 z 12.10.1990
3.		Cmolas	Cmentarz kościelny (dawnego kościoła par.), ogrodzenie z bramkami	A-956 z 25.03.1900 r.
4.		Trzęsówka	Kościół parafialny p.w. św. Anny w Trzęsówce, drewniany, 1759, wieża, kaplica 1904-05, Cmentarz kościelny	A-83 z dnia 07.04.2004 r.
5.		Trzęsówka	Kaplica cmentarna w Trzęsówce	A-689 z dnia 08.11.2011 r.
6.		Poręby Dymarskie	Kościół parafialny p.w. św. Stanisława i Wojciecha w Porębach Dymarskich, drewniany, 1649, przeniesiony z Cmolas 1979	A-956 z dnia 25.03.1976 r.
7.	Majdan Królewski	Majdan Królewski	Polichromia ścienna Kościoła Parafialnego p.w. św. Bartłomieja w Majdanie Królewskim	B-172 UOZ-2-4141/1/2007

Program opieki nad zabytkami Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2013-2017

8.		Majdan Królewski	Kościół parafialny p.w. św. Bartłomieja Apostoła, 1765; Dzwonnica bramna, k. XVIII; Ogrodzenie murowane	A-577 z 22.04.1991 r.
9.		Majdan Królewski	Cmentarz parafialny, poł. XIX	382/A z 17.06.1988 r.
10.		Majdan Królewski	Cmentarz żydowski „stary”, poł. XVIII	436/A z 22.04.1991
11.		Majdan Królewski	Cmentarz wojenny z II wojny światowej	394/A z 17.06.1988 r.
12.		Huta Komorowska	Pozostałości zespołu dworsko-parkowego, składającego się z oficyny z murem oporowym 1880, studni z I poł. XIX, oraz części parku ze stawem w Hucie Komorowskiej	A- 342 UOZ-4- 4148/88/2009
13.		Huta Komorowska	Cmentarz wojenny z II wojny światowej	597/A z 17.06.1988 r.
14.		Raniżów	Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP z ogrodzeniem	A- 226 UOZ-4- 4148/68/2007
15.	Raniżów	Raniżów	Wyposażenie i wystrój Kościoła Parafialnego p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Raniżowie	B-299 UOZ-2- 4141/34/09
16.		Raniżów	Zagroda Sudołów nr 301 (nie istnieje spalona)	285 z 20.07.1970
17.	Niwiska	Niwiska	Zespół kościoła parafialnego w Niwiskach złożony z kościoła, dzwonnicy i ogrodzenia wraz z murem oporowym	A-223 UOZ-4- 4148/124/2007

Program opieki nad zabytkami Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2013-2017

18.		Niwiska	Kaplica cmentarna p.w. Wniebowzięcia Pana Jezusa w Niwiskach wraz z najbliższym otoczeniem	A-234 UOZ- 4-4148/125/2007
19.		Niwiska	Zespół Dworski poł. XIX (dwór, oficyna, spichlerz, kapliczka, park z aleją dojazdową)	1006 z 29.08.1978
20.		Niwiska	Wyposażenie i wystrój kaplicy cmentarnej w Niwiskach	B-250 UOZ-2-4141/34/2008
21.	Dzikowiec	Dzikowiec	Zespół kościoła parafialnego (kościół p.w. św. Mikołaja 1814-16, dzwonnica 1814-16, ogrodzenie cmentarza kościelnego 1993, plebania 1814-16)	B-201 z 23.04.2007
22.		Dzikowiec	Zespół dworski i folwarczny XIX (dwór, oficyna, spichlerz, wozownia z browarem, kapliczka, park)	A-748 z 10.10.1974 i z 8.10.1984
23.		Lipnica	Zagroda jednobudynkowa nr 277 2 poł. XIX	1113 z 31.12.1981
24.		Lipnica-Zagrody	Zagroda nr 359, k. XIX stodoła drewniana (nie istnieje); stajnia z komorą drewniana (nie istnieje)	948 z 13.02.1976
25.		Spie	Kościół parafialny p.w. Michała Archanioła 1879, dzwonnica	1137 z 25.09.1994
26.		Wilcza Wola – Zaruda	Zespół dworski, pocz. XIX (dwór drewniany, park)	A-794 z 13.02.1976
27.		Kolbuszowa	Kolbuszowa	Elementy dawnego wyposażenia kościoła parafialnego p.w. Wszystkich Świętych w Kolbuszowej

28.	Kolbuszowa	Studnia miejska wraz z placem rynku w Kolbuszowej	A-377 UOZ-4-4148/228/2009
29.	Kolbuszowa	21 nagrobków i kaplica grobowa Tyszkiewiczów na cmentarzu parafialnym w Kolbuszowej	A-425 UOZ-4-4148/193/2010
30.	Kolbuszowa	Oficyna pałacowa, ul. Kościuszki 22 1906	1095 z 26.05.1981
31.	Kolbuszowa	Budynek Kasy Zaliczkowej, ul. Kościuszki 22, 1906	1267 z 22.11.1993
32.	Werynia	Zespół pałacowy i folwarczny, 2 poł. XIX, pocz. XX (pałac 1900, spichlerz, wozownia, drewniano-murowana, stajnia, stodoła drewniano-murowany, czworak [niezidentyfikowany], dom administratora, kaplica 1873, park)	906 z 31.05.1975

W zakresie archeologii:

Na terenie powiatu kolbuszowskiego zlokalizowano ok. 330 stanowisk archeologicznych, w tym:

1. ok. 120 w granicach ewidencyjnych Gminy Raniżów
2. ok. 31 w granicach ewidencyjnych Gminy Majdan Królewski
3. ok. 28 w granicach ewidencyjnych Gminy Dzikowiec
4. ok. 96 w granicach ewidencyjnych Gminy Cmolas
5. ok. 54 w granicach ewidencyjnych Gminy Niwiska

VII. Analiza SWOT.

Stan obecny i perspektywy ochrony dziedzictwa kulturowego na terenie Powiatu Kolbuszowskiego podsumowane zostały w układzie słabych i mocnych stron oraz szans

i zagrożeń dla tej dziedziny. Analiza SWOT jest jednym z elementarnych narzędzi diagnostycznych, opisującym stan obecny analizowanego obszaru. Składa się z opisu jego czterech elementów: mocnych i słabych stron - czyli pozytywnych i negatywnych warunków wewnętrznych oraz szans i zagrożeń - czyli pozytywnych i negatywnych warunków zewnętrznych. Dokonana analiza stanowi podstawę do opracowania kierunków działania oraz ma pomóc w określeniu podstawowych priorytetów w zakresie ochrony zabytków na terenie powiatu.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - atrakcyjne walory krajoznawczo-przyrodnicze, - czyste środowisko naturalne, - znaczne rozpoznanie zasobów dziedzictwa kulturowego z terenu powiatu, - wykształcona kadra, - oferta szkolnictwa ponadgimnazjalnego, - nieźle rozwinięta infrastruktura, - duża lesistość, - tradycje rzemieślnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak pełnych planów zagospodarowania przestrzennego gmin, - brak wypracowanych programów wspierania ochrony zabytków, - niewystarczająca świadomość społeczna o konieczności należytego dbania o zabytki, - mała promocja zasobów dziedzictwa kulturowego powiatu jako towaru turystycznego, - niewystarczająca ilość środków na rozwój instytucji kultury w niektórych gminach, - zły stan techniczny obiektów zabytkowych, - słabo rozwinięta baza turystyczna
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój turystyki i agroturystyki, - poszerzenie tras turystycznych i szlaków o miejsca i obiekty zabytkowe, - rozbudowa baz turystycznych z wykorzystaniem obiektów i obszarów o wartościach historycznych i kulturowych, - uwzględnienie potrzeb ochrony w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, 	<ul style="list-style-type: none"> - samowolne działania na zabytkach bez uzgodnień konserwatorskich, - brak gotowych projektów budynków mieszkalnych i gospodarczych nawiązujących do miejscowej tradycji, które można by było wykorzystać przy realizacji kolejnych inwestycji, - brak nakładów w należytej wysokości z budżetów samorządowych na odnowę obszarów i obiektów

<ul style="list-style-type: none"> - koordynacja działań konserwatorskich z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, - poprawa jakości dróg, - współpraca z innymi powiatami, - rozwój małej i średniej przedsiębiorczości, - napływ kapitału z zewnątrz, 	<ul style="list-style-type: none"> zabytkowych, - brak wypracowanych działań na rzecz dofinansowania prac remontowych, konserwatorskich czy renowacyjnych przy zabytkach, - przypisywanie powiatowi nowych zadań bez zabezpieczenia środków finansowych,
---	---

Analiza SWOT nie formułuje wniosków dotyczących wykorzystania zabytków jako jednego z ważnych elementów podnoszących atrakcyjność powiatu, jej wyniki wskazują, że problematyka ochrony dziedzictwa kulturowego w powszechnej świadomości społecznej nie stanowi obszaru zainteresowania, brak jest działań i kontroli społecznej w tym zakresie. W związku z powyższym należy wskazać kilka obszarów, które wymagają podjęcia świadomych i planowych działań dotyczących dziedzictwa kulturowego:

- upowszechnianie świadomości, wartości i jakości krajobrazu kulturowego;
- budzenie zainteresowań dotyczących dziedzictwa kulturowego oraz pozytywnego ruchu społecznego na rzecz jego ochrony;
- zainteresowanie władz samorządowych szczebla gminnego problematyką ochrony szeroko pojętego (m. in. jako tradycyjna przestrzeń) dziedzictwa kulturowego.

VIII. Cele i zadania Programu Opieki nad Zabytkami Kolbuszowskiego na lata 2013-2017.

Należy nadmienić, iż Powiat Kolbuszowski posiada na swoim stanie obiekt zabytkowy wpisany do rejestru, do którego posiada tytuł prawny. Jest nim Kaplica w Weryni z 1873 r. wpisana do rejestru zabytków pod nr 906 decyzją z dnia 31.05.1975 r.

Katalog otwarty celów, które uwzględniono w Programie Opieki nad Zabytkami Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2013-2017 skupia się na dwóch zasadniczych kwestiach:

- 1) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 2) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

Cele ogólne będą osiągnane przez realizację konkretnych zadań i działań

Cel 1: Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego					
Lp.	Zadania	Działania	Termin wykonania	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Podmioty współdziałające
1.	Oznakowywanie obiektów zabytkowych.	Umieszczanie tablic informacyjnych „ZABYTEK CHRONIONY PRAWEM” na zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zgodnie z rozporządzeniem ministra kultury (Dz. U. z 2004 r. Nr 30, poz.259)	2013-2017 Działania ciągłe	Powiat w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Wydział Organizacyjny. Promocja i Kultura Powiatu	Gminy, inni właściciele obiektów zabytkowych
	Promocja obiektów zabytkowych	Opracowanie i wydanie multimedialnej prezentacji powiatu kolbuszowskiego z uwzględnieniem m.in. istniejących historycznych obiektów, zabytków, pomników, miejsc pamięci narodowej, walorów przyrodniczo-krajobrazowych.	2013 -2017	Powiat: Wydział Organizacyjny Promocja i Kultura Powiatu Wydział Ochrony Środowiska	
		Umieszczanie informacji o zabytkach powiatu kolbuszowskiego i związanych z nimi inicjatywach na stronie internetowej powiatu	2013-2017 Działania ciągłe	Powiat: Wydział Organizacyjny Promocja i Kultura Powiatu	
		Umieszczanie informacji o zabytkach powiatu kolbuszowskiego i związanych z nimi inicjatywach w wydawnictwach powiatowych	2013-2017 Działania ciągłe	Powiat: Wydział Organizacyjny Promocja i Kultura Powiatu	
Cel II. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.					
	Wspieranie inicjatyw sprzyjających pozyskiwaniu środków finansowych na opiekę nad zabytkami	Działania informacyjne - działania promujące opiekę nad zabytkami	2013-2017 Działania ciągłe	Powiat: Wydział Organizacyjny	gminy, organizacje pozarządowe, inni właściciele zabytków

Program opieki nad zabytkami Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2013-2017

	Działania edukacyjne wśród dzieci i młodzieży na temat kulturowej wartości zabytków i potrzeby opieki nad zabytkami.	<ul style="list-style-type: none"> - Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych - Wprowadzanie i upowszechnianie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej, szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć - Zamieszczanie na stronach internetowych szkół i placówek opiekuńczo-wychowawczych informacji o lokalnych zabytkach, - Wspieranie organizacji imprez turystycznych, rajdów, zlotów, obozów dla dzieci i młodzieży, nawiązujących tematycznie do miejscowych zabytków 	2013-2017 Działania ciągłe	Powiat: Wydział Organizacyjny Wydział Ochrony Środowiska	Gminy, organizacje pozarządowe, inni właściciele zabytków, szkoły i placówki prowadzone przez powiat oraz inne jednostki organizacyjne
	Działania edukacyjne wśród mieszkańców powiatu.	Uczestnictwo powiatu w wystawach zewnętrznych, giełdach, targach i konkursach	2013-2017 Działania ciągłe	Powiat: Wydział Organizacyjny	Gminy, organizacje pozarządowe, inni właściciele zabytków, szkoły i placówki prowadzone przez powiat oraz inne jednostki organizacyjne
		Organizowanie powiatowych imprez z uwzględnieniem w programie tematyki krajoznawczo przyrodniczej, ochrony zabytków, dziedzictwa kulturowego itp. (również w drodze otwartych konkursów ofert),	2013-2017 Działania ciągłe	Powiat: Wydział Organizacyjny Wydział Ochrony Środowiska	Gminy, organizacje pozarządowe, inni właściciele zabytków, szkoły i placówki prowadzone przez powiat oraz inne jednostki organizacyjne
		informowanie mieszkańców powiatu o atrakcjach kulturowo turystycznych powiatu kolbuszowskiego poprzez ukazanie i prezentację szlaków turystycznych, miejsc wypoczynku, bazy noclegowej, obiektów zabytkowych i miejsc historycznych mających duże znaczenie dla dziedzictwa kulturowego na spotkaniach okolicznościowych i jubileuszowych oraz w wydawanych przez powiat albumach,	2013-2017 Działania ciągłe	Powiat: Wydział Organizacyjny Promocja i Kultura Powiatu	Gminy, organizacje pozarządowe, inni właściciele zabytków, szkoły i placówki prowadzone przez powiat oraz inne jednostki organizacyjne

		pocztówkach, kalendarzach itp			
	Społeczny Opiekun Zabytków	Powoływanie i odwoływanie społecznych opiekunów zabytków na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków.	2013-2017	Powiat w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków	

IX. Wdrażanie Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami.

1. Instrumenty prawne, instytucjonalne i finansowe.

W realizacji Programu Opieki nad Zabytkami wykorzystane zostaną instrumenty ogólne określone w programach rządowych i wojewódzkich, w tym w Krajowym Programie Opieki nad Zabytkami oraz w innych dokumentach o charakterze planistycznym i strategicznym, a także narzędzia i środki własne Starostwa Powiatowego oraz partnerów uczestniczących w realizacji programu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, państwowych i samorządowych instytucji kultury, jednostek samorządu terytorialnego, kościołów, fundacji oraz organizacji pozarządowych.

Realizacja programu wymaga stałej współpracy starostwa z jednostkami samorządu położonych na terenie powiatu gmin spełniających istotną rolę w ochronie i popularyzacji dziedzictwa kulturowego.

Zakłada się, że cele nakreślone w Programie Opieki nad Zabytkami będą osiągnięte w wyniku szerokiej współpracy władz powiatu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami i związkami, których działania obejmują ochronę walorów krajobrazowych i kulturowych.

Finansowanie Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami będzie realizowane z wykorzystaniem środków z wielu źródeł. Będą to zarówno środki budżetowe, a także środki prywatne. Źródła finansowania tej sfery można podzielić na:

- źródła publiczne: budżet państwa, budżety jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli,
- źródła prywatne: środki osób fizycznych, fundacji, kościelnych osób prawnych, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń

2. Monitoring działania Programu

Zgodnie z art. 87, ust. 5 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami za monitorowanie realizacji Programu Opieki nad Zabytkami odpowiada Zarząd Powiatu, który co 2 lata sporządza sprawozdanie i przedstawia je Radzie Powiatu.

Za wdrożenie, realizację i monitoring Programu odpowiada Wydział Organizacyjny Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej przy współpracy z Wydziałem Architektury i Budownictwa oraz Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Przyrody.